100 جىلدىق كۇرەس جولىندا جاڭا ساپارعا اتتانايىق

ٴۇرىمجى قالاسى قۇرباندار قابىرستانى

جاسىل تاۋ ارداگەردىڭ سۇيەگىن قويىنىنا الدى، رۋحى ماڭگى نۇر شاشادى

جەلبىرەگەن قىزىل تۋ
پارتيانىڭ شينجياڭداعى 100 جىلى
قىزىل ىزدەر ③

☐ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى شيە فان

3 ـ ايداعى ۇرىمجىدە كوكتەم لەبى ەسىپ، كوركەم كورىنىسكە بولەندى. ٴۇرىمجى قالاسى وڭتۇستىك قالا ماڭى يان ـ ىرۋو كورىنىس ورنىنا ورنالاسقان ٴۇرىمجى قالاسى قۇرباندار قابىرستانىنداعى قاراعايلار جاسىل تۇسكە ەنىپ، ايبىندى دا جىم ـ جىرت كۇيدە تۇر. 3 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇنى ٴتىلشى ٴۇرىمجى قالاسى قۇرباندار قابىرستانى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۋجيى ياڭ جۇڭگە ىلەسىپ وسى اراعا كەلىپ، داڭقتى جىلدارداعى توڭكەرىستىك ەستەلىكتەرمەن قاۋىشتى.

كۇن شۋاعىلاسىن ”جيجىلۋ جولىنا“ شاشىپ تۇر، بۇل ٴۇرىمجى قالاسى قۇرباندار قابىرستانىنداعى نەگىزگى كورىنىس ٴوڭىرىنىڭ ٴوس سىزىعى. وسى ٴوس سىزىعىن سەنتر ەتىپ، قابىرستانعا حالىق قاھارماندارى ەسكەرتكىشى، ازا ٴبىلدىرۋ تۇعىرى، ٴۇرىمجى قۇرباندار ىزگى ىستەرى كورمە سارايى، «1955تى ەسكە الۋ» ٴمۇسىن داۋالى، چىن تانچيۋ قۇرباننىڭ ٴمۇسىنى، كورمە سارايى، شينجياڭ قوعام حاۋىپسىزدىگى قاھارمان قۇرباندار ەسكەرتكىشى، شىرشا باقشاسى، قاھارمان قۇرباندار باقشاسى سياقتى كوپتەگەن ەسكە الۋ قۇرىلعىلارى ورنالاستىرىلىپ، جالپى 94 قۇربان قويىلعان.

”جيجىلۋ جولىمەن“ باياۋ جۇرسەڭىز، جول ۇزاق بولماعانىمەن، ادامعا قۇرمەت سەزىمىن بەرەدى. ”ٴۇرىمجى قالاسى قۇرباندار قابىرستانى پارتيا مەن ۇكىمەت جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى تۇرۋ سوعىسى مەزگىلىندە شينجياڭدا قۇربان بولعان جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىن قۇرۋشىلاردىڭ ٴبىرى چىن تانچيۋ، سونداي ـ اق ماۋ زىمين، دۋ چۇڭيۋان، لين جيلۋ قاتارلى توڭكەرىستىك قۇربانداردى ەسكە الۋ ٴۇشىن تاڭداپ سالىنعان“. ياڭ جۇن بىلاي دەدى: ”قازىر قۇرباندار قابىرستانى تەك قانا قاھارمانداردىڭ رۋحىنا ازا بىلدىرەتىن جەر عانا ەمەس، ونان دا ماڭىزدىسى، شينجياڭداعى ٴار ۇلت پەرزەنتتەرىنىڭ وتانشىلدىق تاربيە الىپ، قۇربانداردىڭ توڭكەرىستىك رۋحىنا مۇراگەرلىك ەتەتىن قىزىل بازا“.

”جيجىلۋ جولىنىڭ“ باسىنداعى باسپالداقپەن جوعارى كوتەرىلسەڭىز، نەشە مىڭ ادام سياتىن ازا ٴبىلدىرۋ ەسكەرتكىش الاڭى بار. الاڭنىڭ قاق ورتاسىندا ٴزاۋلىم حالىق قاھارماندارى ەسكەرتكىشى قاسقايىپ تۇر. ەسكەرتكىشتىڭ جالپى بيىكتىگى 30 مەتر، تۇعىردىڭ ٴبىرىنشى قاباتىنىڭ باسپالداعى 9 قاتار، ول ”9 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى“ مەملەكەتتىك قۇربانداردى ەسكە الۋ كۇنى دەگەن ماعىنادا، قاھارمان قۇربانداردىڭ رۋحىنىڭ ماڭگى جالعاسۋىنىڭ سيمۆولى. ەسكەرتكىشكە ”حالىق قاھارماندار ەسكەرتكىشى“ دەگەن التىن رەڭدى ۇلكەن ٴارىپ ويىلعان، سونداي ـ اق شينجياڭداعى ٴار ۇلت حالقى بۋقاراسىنىڭ جۇرەگىنە ماڭگىلىككە ويىپ جازىلعان.

جىل سايىنعى چيڭمىڭ، ”1 ـ شىلدە“، ”1 ـ تامىز“، قۇربانداردى ەسكە الۋ كۇنى، مەملەكەت مەرەكەسىنىڭ الدى ـ ارتىندا قابىرستانعا كەلىپ قاھارمان قۇربانداردعا ازا بىلدىرەتىن ٴار ۇلت بۋقاراسىنىڭ اياعى ۇزىلمەيدى.

ازا ٴبىلدىرۋ تۇعىرىندا دوعاشا بولىپ 5 قۇلپىتاس قويىلعان، چىن تانچيۋ قۇرباننىڭ قابىرى ٴدال ورتاسىندا، وڭ ـ سول ەكى جاعى جەكە ـ جەكە ماۋ زىمين قۇربان مەن لين جيلۋ قۇرباننىڭ قابىرى، سىرت جاعىنداعى چياۋ گوجىن قۇربان مەن ۋ ماۋلين قۇرباننىڭ قابىرى. مۇنىڭ ىشىندە چىن تانچيۋ، ماۋ زىمين، لين جيلۋ 3 قۇرباننىڭ قۇلپىتاسىنىڭ وڭ بەتىندە 1974 ـ جىلى مەملەكەتتىڭ ورىنباسار ٴتوراعاسى مىندەتىن اتقارىپ تۇرعان دۇڭ بيۋ جولداستىڭ ٴوز قولىمەن جازعان ارناۋ ٴسوزى بار.

قۇلپىتاس 1956 ـ جىلى قويىلعان، العاشىندا قۇلپىتاس سەمەنتتەن جاسالعان. 2017 ـ جىلى قۇرباندار قابىرىنىڭ بۇرىنعى بەينەسىن وزگەرتپەي ساقتاۋ جاعدايىندا قايتا جوندەلدى. قۇلپىتاس اق ٴمارمار مەن گرانيتتەن جاسالعان، قاھارمان قۇرباندار رۋحىنىڭ ماڭگى وشپەيتىندىگىنىڭ سيمۆولى.

ٴۇرىمجى قالالىق 30 ـ باستاۋىش مەكتەپ 6 ـ جىلدىعىنىڭ پيونەرى ۋاڭ باۋحان قۇرباندار قابىرستانى ٴتۇسىندىرۋشى ەرىكتىلەرىنىڭ ٴبىرى. ونىڭ تۇسىندىرۋىمەن ٴتىلشى ٴۇرىمجى قۇرباندار ىزگى ىستەرى كورمە سارايىن ەكسكۋرسيالادى. وسى كورمە سارايىنىڭ 4 كورمە وڭىرىندە رەت بويىنشا ”قىزىل وت ۇشقىنى“، ”تاۋقىمەتتى ساپار“، ”وتاندى جويىلۋدان ساقتاپ قالۋ“، ”بەيبىتشىلىك جىرى“، ”تيانشان قاھارماندارىنىڭ رۋحى“ سىندى 5 بولىك كورسەتىلگەن. كورمە سارايىندا 158 قۇربان مەن ۇلگىلى تۇلعانىڭ شۇعىلالى ىزگى ىستەرى، 550 نەشە سۋرەت جانە جۇزدەگەن ناقتى زات، قۇرباننان قالعان 300دەن استام دۇنيە، مىڭداعان سۋرەت ماتەريال توڭكەرىستىك قۇربانداردىڭ شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسىندا قالدىرعان جىر ەتەرلىك قاھارماندىق داستانىن ايگەلەيدى. بۇل سارايعا تالاي رەت ٴىشىنارالىق دارەجەسى جوعارىلاتىلىپ وزگەرىس ەنگىزىلدى، دىبىس، نۇر، ەلەكتر قاتارلى وسى زامانعى عىلىم ـ تەحنيكا كورمەلەۋ تەحنيكالىق شارالارىنىڭ كومەگىندە، ساعىم كەسكىنى، كوپ مەديالى تەلەۆيزور ەكرانى، كەسكىن قابىرعاسى، كورىنىستى ۇقساتىپ جاساۋ، جارتىلاي كورىنىستىك سۋرەت سياقتى كورمەلەۋ فورمالارى جولعا قويىلىپ، ەكسكۋرسيالاي كەلگەندەردى بەينە ٴوز باسىنان كەشكەندەي كۇيگە ەنگىزەدى.

ۋاڭ باۋحان بىلاي دەدى: ”ٴار رەت وزىمەن قۇرداس بالالاردىڭ تۇرمەدە قۇربان بولعاندىعىن تۇسىندىرگەن كەزىمدە، مەن كوڭىل كۇيى جاقتان قاتتى قايعىرامىن. ٴبىز، ٴسوز جوق، جاقسى ۇيرەنىپ، تاماشا تۇرمىس كەشىرىپ، توڭكەرىستىك اعا بۋىنداردىڭ ىستىق قانىمەن قولعا كەلگەن باقىتتى تۇرمىستى قاستەرلەۋىمىز كەرەك“.

جاسىل تاۋ ارداگەردىڭ سۇيەگىن ماڭگىلىككە قويىنىنا الدى، قۇلپىتاستاعى ەلەۋلى ەڭبەك ەرەكشە كوزگە تۇسەدى. 2020 ـ جىلى وسى قابىرستان قۇرباندار ىزگى ىستەرى كورمە سارايىنان شىرشا باقشاسىنا دەيىنگى كورىنىس مادەنيەت ٴوسۋ تۇلعالادى، ونىڭ جالپى ۇزىندىعى مولشەرمەن 235 مەتر، جول بويى جاسىل بۇرگەنمەن كومكەرىلگەن، جول بەتى قىزىل رەڭدى نەگىزگى ارنا ەتىپ، توڭكەرىس رۋحىنىڭ ماڭگى جاسىل بولىپ، قىزىل رۋحتىڭ وشپەيتىندىگى استارلانعان. جولدىڭ ەكى جاعالاۋىنا 14 كىتاپ تاس ويماسى سالىنىپ، جەكە ـ جەكە قابىرستانداعى سالۋ جاي ـ جاپسارى، قۇرباندادىڭ ٴۇزىندى ٴسوزى، اعا بۋىن پرولەتاريات توڭكەرىسشىلەرىنىڭ ارناۋ سوزدەرى سياقتى مازمۇندار ويىپ جازىلعان، جىل بويى جاپ ـ جاسىل بولىپ تۇراتىن شىرشا باقشاسى نەگىزگى كورىنىس وڭىرىنە جالعاسقان.

”ەكسكۋرسيالاپ بولعان سوڭ، كورىنىس مادەنيەت وسىندە تۇرىپ، قانشالاعان بەيتانىس جاندار جۇرەكتەرىندەگى ورتاق سەنىمدەرى ٴۇشىن، وسى ارادا قۇربانداردى ساعىنىشپەن ەسكە الىپ، قىزىل ەستەمەلەر اراسىنان ەكپىندەي ىلگەرىلەۋگە كۇش ـ قۋات الدى“. ياڭ جۇن بىلاي دەدى: قىزىل تاربيە بازاسىن ارالاپ، ٴبىر رەت پارتيا تاريحىن ۇيرەنۋ تاربيەسىن ورىستەتۋ ٴبىزدىڭ جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ نە ٴۇشىن ”يقۋاتتى“ ەكەندىگى جونىندەگى يدەيالىق قۇپيالىقتى تابۋىمىزعا كومەكتەسىپ، پارتيا تاريحىنان يدەيالىق ٴنار ٴسىڭىرىپ، يدەيانىڭ كۇشىمەن امالياتتا جاڭالىق اشۋدى ىلگەرىلەتىپ، ىستەردىڭ دامۋىنىڭ جاڭا جاعدايىن ۇزدىكسىز اشامىز.

ەكسكۋرسيالاۋ سىلتەمەسى

ٴۇرىمجى قالاسى قۇرباندار قابىرستانى 1956 ـ جىلى 7 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى سالىنعان. قازىر ”مەملەكەتتىك وتانشىلدىق تاربيە بازاسى“، ”مەملەكەتتىك قۇربانداردى ەسكە الۋ قۇرىلىسىندا ٴتۇيىندى قورعالاتىن ورىن“، ”2 ـ توپتاعى مەملەكەت دارەجەلى جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى تۇرۋ سوعىسى ەسكەرتكىش كونە جۇرتى“، 4 ـ توپتاعى مەملەكەتتىك ۇرپاقتارعا كوڭىل ٴبولۋ پارتيا تاريحى، مەملەكەت تاريحى تاربيە بازاسى“، ”مەملەكەتتىك ٴجۇز قىزىل ساياحات ايتۋلى كورىنىس ٴوڭىرى“. قۇرباندار قابىرستانى 850 مۋدان استام جەردى يەلەگەن، جۇزدەگەن ٴتۇرلى بويشاڭ اعاش، بۇتا ـ بۇرگەن جانە گۇل ەگىلگەن، جاسىلداندىرىلعان كولەمى 90%تەن استام. قابىرستان جىل بويى اشىق ۇستالادى، بەيجيڭ ۋاقىتى ساعات 10نان ساعات 18گە دەيىن. قابىرستان ىشىندەگى كورمە سارايىن اشۋ ۋاقىتى: بەيجيڭ ۋاقىتى ساعات 10نان ساعات 16دان 30 مينۋت وتكەنگە دەيىن (دۇيسەنبى كۇنى سارايى جابىلادى، مەملەكەت زاڭىندا بەلگىلەنگەن دەمالىس كۇنىنەن تىس).

جانىلاپ بەينە جازبانى كورىڭىزدەر

ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعى

قىزىل فينانسكەردىڭ اۋەلگى ماقساتىن ۇعىنايىق

جەلبىرەگەن قىزىل تۋ
پارتيانىڭ شينجياڭداعى 100 جىلى
قىزىل بازالاردى ارالاۋ ④

☐ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى جيا چۇنشيا

3 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى ٴۇرىمجى قالاسى ميڭدى جولى 29 ـ نومىرىندەگى ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعى تاعى ٴبىر توپ قاستەرلەۋشى كورۋشىلەردى قابىلدادى. بۇل بايىرعى تۇراق ماۋ زىميننىڭ كوزى تىرىسىندە تۇرعان ٴۇيى، بۇرىنعى قازىنا ارنايى مەكتەبى، جاڭادان سالىنعان كورمە زالى سىندى 3 قۇرىلىستان قۇرالعان سىحيۋاننىڭ سۇرى كەرپىشى مەن سارى تامى، قىزىل دىڭگەكتەرى سالتاناتتى، ايباتتى كورىنىپ، ەسكى كلاسسيكالىق ستيل اڭعارتادى. اۋلانىڭ ٴدال ورتاسىندا ماۋ زىمين قۇرباننىڭ جارتى دەنەسىنىڭ ٴمۇسىنى ايبىندى بەينەمەن بوي سوزىپ تۇر، قاباعىنان ونىڭ كوممۋنيستىك قايىسپاس قايسارلىعى مەن قايتپاس قاجىرلىلىعى اڭدالادى. اعاسى ماۋ زىدۇڭنىڭ ٴىزىن قۋعان جاس ماۋ زىمين جۇڭحۋا ۇلتىن گۇلدەندىرۋدىڭ، جۇڭگو حالقىن باقىتقا كەنەلتۋدىڭ ساپارىنا اتتانعان ـ دى.

كەزىندە ەلدى قۇرعان ەگەيلەردىڭ، ەرلىگى جەر مەن كوكتە ساقتالادى، وتسە دە جىلدار جىلجىپ تالاي عاسىر، ەسىمى ەل جادىندا جاتتالادى. ماۋ زىمين كونە تۇراعىنىڭ اۋلاسىندا تۇرىپ، ٴتىلشى ٴوزىن سوناۋ الماعايىپ جىلداردا تۇرعانداي سەزىندى. 1938 ـ جىلدىڭ كوكتەمىندە، ماۋ زىمين سوۆەت وداعىنا بارىپ ەمدەلۋ جولىندا شينجياڭنان وتەردە شىڭ شىسايدىڭ وتىنىشىمەن، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ماقۇلداۋىن الىپ، شينجياڭدا قالىپ جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى ۇلتتىق بىرلىكساپ قىزمەتىن ورىستەتەدى. ول شينجياڭداعى كەزىندە اتىن جوۋ بين دەپ وزگەرتىپ، ىلگەرىندى ـ كەيىن شينجياڭ ولكەلىك قازىنا مەڭگەرمەسىنىڭ ورىنباسار باستىعى، ۋاقىتشا مەڭگەرمە باستىعى، ولكەلىك حالىق ىستەرى مەڭگەرمەسىنىڭ ۋاقىتشا باستىعى بولادى. 1942 ـ جىلى كۇزدە شىڭ شىساي جياڭ جيەشىنىڭ قولتىعىنا كىرىپ كوممۋنيستىك پارتياعا قارسى شىعىپ، شينجياڭنىڭ جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى ۇلتتىق بىرلىكسابى بۇزىلىپ، ماۋ زىمين تۇتقىندالىپ تۇرمەگە قامالىپ، 1943 ـ جىلى 9 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى نەبارى 47 جاسىندا جاسىرىن ولتىرىلەدى.

”ماۋ زىمين شينجياڭ قازىناسىن باسقارعان قىسقا عانا بىرنەشە جىلدا بۇكىل شينجياڭنىڭ قازىنالىق كىرىس ـ شىعىسى نەگىزىنەن تەڭگەرىلىپ، زات باعاسى تۇراقتانۋعا بەت الىپ، ٴوندىرىس ورنىقتى قادامىمەن دامىپ، حالىقتىڭ تۇرمىسى بەلگىلى دەڭگەيدە جاقساردى“، ـ دەدى ماۋ زىميننىڭ مىس ٴمۇسىنىنىڭ قاسىندا تۇرعان ٴتۇسىندىرۋشى حالينا نۇسقاۋ تەبىرەنە، ـ ”ماۋ زىمين باستان ـ اياق قازىنا قىزمەتىن ۇستاعانىمەن، ٴارقاشان ٴوزىن تيىتتەي دە كىر جۇقتىرماي تازا ۇستاپ، كىرشىكسىز دە كوپشىل بولىپ، شينجياڭداعى ٴار ۇلت حالقىنىڭ ازاتتىق ىستەرى ٴۇشىن وشپەس ۇلەس قوسىپ، ٴبىر كوممۋنيستىك پارتيا ىستەرى ٴۇشىن ٴومىر بويى كۇرەس جۇرگىزەتىن سەرتىن ادالدىقپەن ورىندادى، ول ماڭگى ٴبىزدىڭ ۇيرەنۋىمىزگە جانە ارداقتاۋىمىزعا تاتيدى“.

ماۋ زىمين قۇرباننىڭ كەڭسەسى مەن جاتاقحاناسى 1940 ـ جىلى 8 ـ ايدا سالىنعان، اعاش ـ توپىراق قۇرىلىمدى، 2 جارىم بولمەلى جەر ٴۇي. اعا بۋىن قۇرباندارىنىڭ توڭكەرىستىك رۋحىن اسقاقتاتۋ ٴۇشىن، جاڭا جۇڭگو قۇرىلعان سوڭ، مەملەكەت ماۋ زىمين قۇربان كوزى تىرىسىندە تۇرعان، تۇرمىس كەشىرگەن، قىزمەت ىستەگەن جەرلەرىن نەگىزىنەن اۋەلگى قالپى بويىنشا جوندەپ ٴارى ەسكەرتكىش ورنى ەتتى. 1975 ـ جىلى 10 ـ ايدا ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعى قوعامعا اشىق ۇستالدى. وسىدان كەيىن، اۆتونوميالى رايون، ٴۇرىمجى قالاسى 2 دارەجەلى قازىنا ارنايى قارجى ٴبولىپ بايىرعى تۇراقتى جوندەدى، سونداي ـ اق بۇرىنعى قازىنا ارنايى مەكتەبىنىڭ قۇرىلىسىن قالپىنا كەلتىرىپ قايتا سالدى. 2005 ـ جىلى 8 ـ ايدا بايىرعى تۇراقتىڭ باتىس جاعىنان تاعى ٴبىر 2 قاباتتى كورمە سارايىن جاڭادان تۇرعىزدى.

كورمە سارايىنىڭ 2 ـ قاباتىندا كوپ مەديالى جابدىق 2 مينۋتقا جۋىق رەڭسىز بەينە جازبانى قايتالاپ قويىپ تۇرادى، دىبىسسىز وسى بەينە جازبا ٴۇزىندىسى 20 ـ عاسىردىڭ 40 ـ جىلدارىنداعى ديحۋانىڭ (قازىرگى ٴۇرىمجى) كوشە كورىنىستەرىن جانە ماۋ زىميننىڭ قۇرىلىس زايومىن تاراتىپ، ٴار ۇلت حالقىنىڭ ونى تالاسا ساتىپ الۋى سياقتى جاندى كورىنىستەردى تولىق كورسەتەدى.

ٴۇرىمجى قالالىق مۇراجايى جۇمىس ٴبولىمىنىڭ مەڭگەرۋشىسى ساۋ فيميڭ بىلاي دەدى: ”وسىناۋ قىمباتتى بەينە جازبانى سول كەزدەگى سوۆەت وداعى باس ەلشىلىگىندەگى ٴبىر فوتو ٴتىلشى شينجياڭدا تۇسىرگەن ەكەن. ٴبىز شاڭحاي دىبىس ـ بەينە ماتەريالدار مۇراجايىنان وسى قىمباتتى بەينە جازبانى تاۋىپ الدىق، توقتاۋسىز قايتالاپ قويۋ ارقىلى اناعۇرلىم كوپ كورەرمەننىڭ ماۋ زىميننىڭ شينجياڭنىڭ قازىنا ىستەرىنە قوسقان ۇلەسىن تۇسىنۋىنە مۇمكىندىك جاساپ وتىرمىز“.

مەملەكەتتىك ٴتۇيىندى مادەني ەسكەرتكىشتەردى قورعاۋ ورنى، اۆتونوميالى رايون دارەجەلى وتانشىلدىق تاربيە بازاسى بولعان ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعىن ەكسكۋرسيالاۋعا كەلەتىندەردىڭ اياعى ۇزىلمەيدى، ولار ٴار الۋان قىزىل اڭگىمەلەردەن كوممۋنيستەردىڭ اۋەلگى ماقساتى مەن بورىشىن ۇعىنادى.

”قىزمەتى قانشا قاربالاس بولسا دا، ماۋ زىمين ۇيىمنىڭ وزىنە قارايلاسۋعا ادام ورنالاستىرۋىنان باس تارتقان، ول سوۆەت وداعىنان يمپورت ەتىلگەن كارەسىن وشاق تاۋىپ اكەلىپ، ٴوزى كەسپە پىسىرىپ، شاي قايناتقان، سونداي ـ اق ٴار كۇنى اسىپ قالعان كوكونىستەردى تازالاپ جۋىپ، ۇساقتاپ تۋراپ، حۋناندىقتاردىڭ كوكونىس شىلاۋ ٴادىسى بويىنشا ولاردى كۇبىگە سالىپ شىلاپ، تيتتەي دە ىسىراپ ەتپەگەن، ول شىنىمەن دە قاجىرلى دا قاراپايىم بولۋدىڭ ونەگەسى ەدى“. كورمە سارايىنىڭ 2 ـ قاباتىنداعى كارەسىن وشاقتىڭ جانىندا تۇرىپ، ٴتۇسىندىرۋشىنىڭ باياندا ۋىن تىڭداعان كورەرمەن ۋاڭ جيانجۇڭ ەرىكسىزدەن قۇرمەت سەزىمى تۋدى: ”قاجىرلى دا قاراپايىم بولۋ كوممۋنيستەردىڭ تاڭداۋلى ستيلى. قازىر تۇرمىس جاقسارعانىمەن، 40 نەشە جىلدىق پارتيا ستاجى بار كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسى رەتىندە، مەن توڭكەرىستىك ارداگەرلەردىڭ داڭقتى ٴداستۇرىن جالعاستىرىپ قانا قويماي، ۇرپاقتارعا قاجىرلى دا قاراپايىم، ۇنەمشىل دە ۇقىپتى بولۋدى ۇيرەتىپ، قىزىل گەندى ۇرپاقتان ـ ۇرپاققا جالعايمىن“.

قىزىل مادەنيەتتى جالعاستىرۋدى اناعۇرلىم ويداعىداي ىلگەرىلەتۋ ٴۇشىن، 2020 ـ جىلى ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعى كورمە مازمۇندارىن جاڭالاپ، دەڭگەيىن كوتەرىپ، مازمۇنىن اناعۇرلىم بايىتىپ، ناقتىلاندىرىپ، ماۋ زىمين قۇرباننىڭ شۇعىلالى ٴومىرىن جان ـ جاقتى بەينەلەدى. بۇدان سىرت، ٴتۇسىندىرۋ ماشيناسى، تاقتايشا تەلەۆيزور جانە ەلەكتروندى گۇل قويۋ ەكرانى سياقتى كوپ مەديالى جابدىقتار قويىپ، اناعۇرلىم كوپ ەكسكۋرسيالاۋشىلاردى وسىندا كەلىپ توڭكەرىسشىنىڭ ٴىزىن قۋىپ، اعا بۋىن ارداگەرلەردى ساعىنا ەسكە الىپ، قاھارماندارعا قۇرمەت بىلدىرۋگە باۋرادى. 3 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى ماۋ زىميننىڭ كەڭسەسىنىڭ جانە جاتاقحاناسىنىڭ بايىرعى جۇرتى شينجياڭنىڭ تۇڭعىش توپتاعى توڭكەرىستىك مادەني ەسكەرتكىشتەر تىزىمىنە ەندى.

ەكسكۋرسيالاۋ سىلتەمەسى

ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعى ٴۇرىمجى قالاسى ميڭدى جولى 29 ـ نومىرىنە ورنالاسقان، يەلەگەن جەر كولەمى 960 شارشى مەتر، 1940 ـ جىلى 8 ـ ايدا سالىنعان، جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىس مەزگىلىندە ماۋ زىمين شينجياڭ ولكەلىك قازىنا مەڭگەرمەسىنىڭ ورىنباسار باستىعى، ۋاقىتشا مەڭگەرمە باستىعى بولعان كەزىندەگى كەڭسەسى جانە تۇرعان جەرى بولىپ تابىلادى. جاڭا جۇڭگو قۇرىلعان سوڭ، ۇكىمەت ماۋ زىمين قۇربان كوزى تىرىسىندە تۇرعان، تۇرمىس كەشىرگەن، قىزمەت ىستەگەن جەرلەرىن نەگىزىنەن اۋەلگى قالپى بويىنشا جوندەپ، ەسكەرتكىش ورنى ەتىپ، ٴار ۇلت حالقىنىڭ قاستەرلەپ كورۋىنە ۇسىندى. 1975 ـ جىلى 10 ـ ايدا ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعى قوعامعا اشىق ۇستالدى. 2020 ـ جىلى جاڭالاۋ، دەڭگەيىن كوتەرۋدەن كەيىن، ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعىنداعى كورمە زالىنىڭ مازمۇنى اناعۇرلىم بايىتىلىپ، كورمە تاسىلدەرى اناعۇرلىم الۋان تۇرلەندى. ماۋ زىميننىڭ بايىرعى تۇراعى ٴار اپتانىڭ سەيسەنبى كۇنىنەن جەكسەنبى كۇنىنە دەيىن ەكسكۋرسيالاۋشىلارعا تەگىن اشىلادى، اشىلۋ ۋاقىتى بەيجيڭ ۋاقىتى ساعات 10 جارىمنان 18گە دەيىن.

جانىلاپ بەينە جازبانى كورىڭىزدەر